

ELŐFIZETÉSI ÁRA :
 EGÉSZ ÉVRE 16.— K | NEGYED ÉVRE 4.— K
 FÉL ÉVRE 8.— K | EGYES SZÁM —.60 K

FŐSZERKESZTŐ :
 DR. BISCHITZ BÉLA
 ÜGYVÉD.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL :
 BUDAPEST, V. KER., SAS-UTCA 20. SZÁM.
 TELEFON 108—00.
 HIRDETÉSEK mm. SZÁMITÁSSAL DIJSZABÁS SZERINT

Gyermekek alkalmazása a bányában.

Minden ipari államban törvény szabályozza a gyermekeknek, illetve a serdült finéességnek ipari munkára való alkalmazását.

Minden olyan államban, ahol a szociális eszmék utat találtak a törvényhozáshoz, ugyancsak törvény intézkedik arról, hogy nőket, vagy nő gyermekeket a bányászatban földalatti munkára alkalmazni egyáltalán nem szabad. Ezekben az államokban a bánya törvényben ugyancsak kodifikálva van, hogy a figyermekket bizonyos életkorukig földalatti munkára alkalmazni tilos és hogy a serdültségnek bizonyos korában van megengedve a földalatti éjjeli munka. Ezek a törvények nagyjából hasonlatosak egymáshoz abban, hogy 14 éven aluli fiugyermekeket nem engednek meg földalatti munkára alkalmazni és hogy a földalatti éjjeli munkát a 16. életév betöltéséig kategóricé eltiltják. Egyik-másik országnak bányatörvénye ezzel kapcsolatban még bizonyos maximális heti óraszámot is kiköt, amelynél többet a 16 évesnél fiatalabb munkásoknak hetenkint munkában tölteniök nem szabad.

Az iparban és az ipari munkánál sok esetben veszedelmesebb bányászatban a nők és gyermekek korlátozott alkalmazhatóságának nemcsak szociális, hanem nemzeti, faji szempontból is végtelen jelentősége van. És mondhatjuk azt, mennél öntudatosabban éli egy nemzet a maga életét, mennél féltékenyebben örökdi egy nép a maga faji felsőbbsege és fennmaradása felett, annál hamarabb hozta meg ezeket a törvényeket és annál szigorubban örökdi azok megtartása felett.

Mert miről van szó itt? Arról, hogy egy nemzet anyáinak egy részét ne nyomorítsuk meg a terhes éjjeli munkával. Továbbá arról, hogy egy nép fejletlen ifjúságának egy részét gyarapodó korában ne akasszuk meg fejlődésében a földalatti munkának még sorvasztóbb éjjeli szakában. Hogy ne neveljünk munkásifjaink közül ezret meg ezret fel testileg cse-nevésznek, amely soha sem lesz képes egészségesen kifejlett emberhez mért munkakifejtésre, hanem végeredményben csak eltartott teherként szakad a közület

nyakába és rohamosan elősegíti a fajnak fenyegető elkorcsosulását.

A nők éjjeli munkájának tilalmáról nekünk is van törvényünk.

Ami a bányászatot illeti, tudomásunk szerint ott ezt a törvényt becsületesen végre is hajtják. Sőt arról is hallottunk, hogy egy kincstári bánya szénosztályozójának még egyszer olyan nagyra való kibővítését azzal indokolta meg, hogy éjjel nem lehet nőket alkalmazni, a férfimunkás pedig drága, tehát gazdaságosabb (?) még egyszer olyan nagyra bővíteni az osztályozót, hogy nappal, olcsó női munkával lehessen feldolgozni a bánya terményét. Szóval, amint látjuk, az élelmes kincstári bányászat már ügyesen felhasználta a maga mentségére a nők éjjeli alkalmazásának a tilalmát. Hogy a többi iparágakban mennyire hajtották keresztül a nők éjjeli alkalmazásának a tilalmát, arról a kir. iparfelügyelők jelentései számolnak be, amely jelentések pedig, mint általában nálunk minden jelentés, teljesen megnyugtatók.

Azt is fölösleges talán emlékezetbe idéznünk, hogy van nekünk ipartörvényünk is, amely határozottan megtiltja a 14 éven aluli gyermekeknek ipari munkára való alkalmazását és előírja, hogy ipari munkára éjjel csak 16 évnél idősebb egyéneket szabad alkalmazni.

A mi jó öreg ált. bányatörvényünknek már nem vethetjük azt szemére, hogy humanizmusból, vagy ostoba magasabb szociális és faji szempontokból ilyen határozottan rendezte volna a gyermekeknek nappali és éjjeli földalatti bányamunkára való alkalmazását. A 247. § kényelmes általánossággal azt mondja csak, hogy a gyermekeknek a szolgálati szabályzat-tal ellenkező alkalmazása büntetendő. A szolgálati szabályzatok legnagyobb részében pedig egyáltalán szó sem esik arról, hogy a gyermekeknek milyen korban van megengedve földalatti és földalatti éjjeli munkára való alkalmazása. A szolgálati szabályzatok, tudjuk, nem egyöntetűek s az egyes bányák különös viszonyainál fogva nem is lehetnek egyformák. Így a szolgálati szabályzat, amelyet a bánya vezetősége állít össze és a bányahatóság hagy jóvá, nem is alkalmas hely ilyen, az üzemre nézve mindég kényes

kérdések eldöntésére. Arról pedig, hogy a minisztérium rendeletben intézkedett volna arról, hogy a szolgálati szabályzatokban a gyermekeknek földalatti, illetve földalatti éjjeli munkára való alkalmazása milyen föltételekkel, megszorításokkal vehető be, egyáltalán nem tudunk.

Igy aztán a gyermekeknek földalatti és éjjeli földalatti bányamunkára való alkalmazhatóságának kérdése teljesen rendezetlen.

Eleddig az volt a szokás, hogy a bányahatóságok a bányatörvény tételes intézkedéseinek hiányában *per analogiam* alkalmazták az ipartörvény megfelelő szakaszait. Azonban ujabban ez nem minden esetben van így, mert az egyes vállalatok tételes törvény hiányában a legtöbbször tiltakoznak az ellen, hogy a hatóságok tiszteletreméltó buzgósága olyan dolgokra szorítsa őket, amilyenekről az ált. bányatörvény, ez a régen penzióra érdemesült lktás, a maga idejében nem is gondolt.

Az elmúlt években a gyermekeknek bányamunkára való alkalmazása az ipartörvény megszorításai szerint ugyyszólván hallgatagon, az egyes üzemek vezetőségének és a felügyelő bányahatóságnak kölcsönös, barátságos megegyezése alapján történt tudomásunk szerint. Hogy a helyzetben változás, illetve rosszabbodás állott be, az főként két okra vezethető vissza.

Első sorban arra, hogy az utóbbi években a bányászat, különösen a szénbányászat a maga terjeszkedésével, termelésének ugrásszerű fokozásával érzékenyen tapasztalja a munkáshiány akadályait. Nagyon természetes, hogy az egyes vállalatok és üzemek a munkáshiány okozta szorultságukban fokozottabban igyekeznek alkalmazni gyermekmunkást mindenütt, ahol nézetük szerint a veszély nem olyan nagy és a gyermek munkaképessége megfelelő. A folyton emelkedő termelési költségek üzleti szempontból szintén arra kényszerítik az egyes bányász-üzemeket, hogy a drágább férfimunkát mindenütt, ahol csak módját ejthetik, olcsóbb gyermekmunkával pótolják. És határozott rendelkezés hiányában nem is lehet tőlük rossz néven venni, ha nem is teljesítik mindenütt egyenlő készséggel a bányahatóságoknak a gyermekek munkájának megszorítására vonatkozó ólajtását.

A helyzet rosszabbodása másodsorban arra vezethető vissza, hogy az egyes bányavállalatok, amint ellenük az ipartörvénynek a gyermekmunkát

korlátozó szakaszára kezdett hivatkozni az ellenőrző bányahatóság, szétnéztek a szomszédságukban levő ipartelepeken s tudomásunk szerint azt találták, hogy azok egynémelyikén bizony nem nagyon veszik figyelembe az ipartörvény vonatkozó intézkedéseit. Csak világos az tehát, hogy a bányavállalatok az *analogia* kedvéért felsőbb intézkedés hiányában nem hajlandók magukra nézve kötelezőnek elismerni az ipartörvénynek a gyermekmunka korlátozására vonatkozó rendelkezését akkor, amikor az alól maguk az érdekelt iparágak is ki tudnak bujni.

Igy aztán el lehetünk rá készülve, hogy bányászataunknál a gyermekmunkások száma jelentékenyen meg fog szaporodni. Ezt elősegíti még az a körülmény is, hogy a 14. életévét be nem töltött gyermek könnyen juthat méltányossági szempontból olyan helyhatósági bizonyítványhoz, amely ha nem is szántszándékkal, hanem a gyermek vagy szüleinek téves befőndása alapján magasabbra teszi a munkába állni szándékozó gyermek életkorát a ténylegesnél.

Ezek ellen az esetek ellen nagyon nehéz küzdeni. Aztán ha a dolgot a szülők szempontjából vesszük, nem is látszik méltányosnak, hogy az iskolát kijárt 12—13 éves gyermek még két évig csavarogjon a szülői háznál dologtalanul. Itt a gyermekmunkának a föld alatt való korlátozott alkalmazása a legtöbb esetben érzékenyen sújtja a bányász-családot, amely rendszeren sok gyermekkel van megáldva s a szülők alig hiszik, hogy iskolából kikerült gyermekeiknek valamelyes foglalkozást szerezzenek. Mivel a sok gyermekjelentkezőt mind a külszínen felhasználni nem lehet, az üzemvezetőség minden valószínűség szerint kiválogatja közülök a szemre nézve fejlettebbeket és idősebbnek látszókat s leküldi azokat a bányába. Mivel a munkakönyvet nem születési bizonyítvány alapján állítják ki, nem egy 14 éven aluli gyermek lekerül így még az üzemvezetőség tudtán kívül a bányába, ott aztán a legritkább esetben fog arra ügyelni a beosztást végző főaknász, hogy 16 éven aluli gyermek ne kerüljön éjszakai munkára.

Ezek azok a viszonyok, amelyek a mi bányáinknál a gyermekek földalatti munkára való használatát magyarázzák.

Amikor aztán a gyermek egyszer lekerül a bányába, ott aztán a legritkább esetben számolnak a munkás beosztást végző egyének az ő zsenge

THEODOLITOK

nivellálók, felállító készülékek,
tájolók, mintaszerű, precíziós
kivitelben mint különlegesség
gyártása.

(923/41)

MAX HILDEBRAND

azelőtt August Lingke & Co.

FREIBERG, Sachsen 47

— Alapított 1791. —

Magyarországi képviselő:

CONRAD ÉS TARSÁ Budapest,
VI. kerület, Teréz-körut 15. szám.

korával. Megengedjük, hogy ők is a bányabeli viszonyok kényszerítő hatása alatt cselekszenek. A bányában, a bányaművelés természete szerint, igen kevés a könnyű és aránylag nem veszedelmes munka. Kevés ajtónyitogató, olaj és lámpahordozó gyerek kell. A munkahelyeken gyermekeket használni ugyszólván teljesen lehetetlen. A felmaradtakat aztán a szállításhoz osztják be. A bányaszállítás mindég érzékeny pontja az üzemvezetőnek. A szállítás kellő organizálás nélkül jelentősen megdrágítja a termelést, azért az üzemvezetés kapva-kap a gyermekeken, mert megtakarítani vél alkalmazásukkal a szállítás költségein valamit. Ilyen módon a gyermek, vagy mondjuk serdült korban levő suhanc amellett, hogy belekerül a bánya egészséget és fejlődést próbára tevő atmoszférájába, még a baleseteknek legjobban kitett helyeken fog dolgozni. Mert a mi bányáinkra is áll az a világ összes bányáira megállapított tény, hogy a legtöbb halálos baleset a fejtési munkahelyeken történik fedümlás következtében, de a legtöbb súlyos baleset a mi bányáinkban a szállítóberendezéseknél, vagy a szállításnál fordul elő. A szállítási balesetek, ha nem is mindég a legfiatalabbakkal esnek meg, de igen gyakran az ő hibájuk, fáradságuk, figyelmetlenségük, vagy pajzanságuk következtében állanak elő. Így a gyermekekkel egy újabb veszélyt vezetünk be bányáinkba.

Ha megfigyeljük és összehasonlítjuk a mi szállítási baleset-statisztikánkat a külföldi enémü statisztikával, az arány a mi kárunkra rosszabb, holott az összes baleseteket véve, a miénk legalább is nem rosszabb, hanem kedvezőbb a külföldieknél. Ennek oka valószínűleg nem pusztán a mi szállítási szerkezeteink silányabb voltában, hanem abban is rejlik, hogy nálunk sokkal fiatalabb és tapasztalatlanabb népséget, jórészt gyermekeket alkalmaznak a bányaszállítás lebonyolítására. A legkedvezőbb például az angol szállítási statisztika, mert az angol bányáknál, tudomásunk szerint, mind tapasztalt munkásokat alkalmaznak a szállításnál. De ez nem is lehet ott másként, mert a tervbevett napi teljesítmény kiadására a szállító gépezetek, eszközök és pályák a legvégsőkig igénybe vannak véve, úgy hogy ott a legkisebb szállítási zavar, ami tapasztalatlan szállító személyzetnél elkerülhetetlen, a teljesítménynek a rovására megy.

Ezzel csak azt akartuk kifejteni, hogy nálunk a gyermekeknek a bányában való alkalmazásának kivételes beszámítás alá kell esnie azért, mert legnagyobb részüket a bányaszállításnál alkalmazzák.

Nem kétséges az, hogy a 14 éven aluli fejletlen zsenge szervezetnek nem való a bányamunka és a bánya különös összetételű légköre. A 16 éven aluli, serdülőfélében levő suhancokat megfosztani hetekre az éjjeli álom fejlődést előmozdító édességétől magán-gazdasági szempontból, különösen akkor, amikor alkalmaztatásukkal elért nyereség is kétes, nem lehet egyáltalán közömbös magasabb nemzeti, szociális és

faji szempontból. Egy nemzetnek, egy fajnak, amely gyarapodni, fejlődni akar, nem lehet az közömbös, hogy bizonyos foglalkozási ágakban ezer meg ezer gyermeknek fejlődését megakasztják!

A gyermekek alkalmazásának kérdését elodázhatatlanul rendezni kell a bányászatanban. Igen is meg kell állapítani egy bizonyos korhatárt, amelyen alul ne lehessen gyermeket alkalmazni sem nappali, sem pedig éjjeli földalatti munkára. Ez nemcsak szociális szempontból, a jövő nemzedék védelme szempontjából kívánatos, hanem magának a bányaművelésnek okából is. Hangoztatjuk ismételtelen azt, hogy a gyermekek alkalmazása a bányában csak látszólagos bértmegtakarítást jelent. Olyan károk származnak ezáltal, amelyek messze fúlszárnyalják a látszólagos megtakarítást.

Ezek a sorok azért alkalomszerűek most, mert a magas minisztérium, amint egyik levelezőnk jelenti, érdeklődni kezd a fiatalok alkalmazását illetőleg az egyes bányaműveknél. Ugy halljuk, a *berni* munkásvédelmi kongresszuson akarnak beszámolni az így gyűjtött adatokkal a kormány képviselői. Természetesen az *adatok papiroson* mind megnyugtatók lesznek. De ha mégis arra szánná rá magát a nagyméltóságú minisztérium, hogy a gyermekek földalatti alkalmazhatóságának kérdését rendezze, alázattal kérjük, hogy ne méltóztassék a *magyar bányászati ügyét flastromocskákkal gyógyítani*.

Méltóztassék az elevenbe vágni!

Tessék az új bányatörvény meghozásával megmenteni ezt a mi züllésnek induló bányászatanukat. *Tessék a bányahatósági személyzet jogos igényeinek kielégítésével rendezni és megoldani a bányászati közigazgatás olyan végtelenül fontos kérdését.* Ehhez a dologhoz csak egy kis belátás és egy picike kis jóakarat kell. És azonkívül úgy tudjuk, ígéret is köti a magas pénzügyi kormányt

A fiatalok alkalmazásán kívül van a mi bányászatanknak sokkal égetőbb kérdése is. Nem hiszszük, hogy a minisztériumok figyelmét kikerülték volna ezek a kérdések. Ha tud róluk, hát miért késik az orvoslással? Miért hagyja jogbizonytalanságban vergődni az ország bányászatanak magán és hatósági közönségét?

Mi akadály van az új bányatörvénynek? Kiken mulik annak meghozatala? *Ki az, aki nem ismeri a bányászati közigazgatás mellőzött helyzetét?* Miért akasztották meg ennek a szervezetnek tervezett kifejlesztését?

Vagy ezek a kérdések is csak akkor fognak magas érdeklődést kelteni, ha a *berni*, vagy tudjuk is mi milyen kongresszusok fognak érdeklődni irántuk?

Itt a bányászati és a bányászati közigazgatás maga egészében szorul védelemre, ne méltóztassék tehát divatos szociális apostolkodással pusztán arra a néhány c. és gyerkőcre gondolni, amelyet sorsa és egy végtelenül elhanyagolt, elavult bányászati jogrend lökött kenyeret keresni a föld alá . . .

HAZAI HIREK.

Réz Géza előadása. A VII. nemzetközi közgazdasági tanfolyam pénteki előadás-sorozatát Réz Géza selmezbányai főiskolai tanárnak németnyelvű előadása nyitotta meg. A professzor bányászatunkról tartott előadást. Az ország ásványgazdagságának és elosztásának, a hazai bányászat mai állapotának rövid áttekintése után az előadó egymásután tárgyalta bányászatunk fontosabb ágazatait, egymint a vas-, ércbányászat és bronz-, szénbányászatot.

A német rovatunkban egész terjedelmében közöljük az érdekes előadást.

A vasipar kilátásai. A pénzviszonyok rosszabbodása folytán beállott igen súlyos gazdasági pangás hatása többek között legelőnköbben a vasipar terén mutatkozott. Azon országok vasművei, amelyek kiterjedtebb ekszportterületen dolgoznak, csak később érezték meg a fogyasztás nagymértékű esökkenését, de az osztrák és a magyar vasipar, melynek a Balkán egyik legfontosabb piaca volt, az ott dúló háború folytán már régebb idő óta sanyli az így elmaradt fogyasztást. Ennek dacára, bár a belföldi elhelyezés is — mint a havonkint közreadott osztrák kimutatásokból látható — igen lényegesen esökkenett, az árakat mégis változatlanul hagyták, mert a német vasipar foglalkoztatása elég kielégítő lévén, a hozzánk irányuló ekszport nem öltött nagyobb mértéket. Midőn azonban a gazdasági viszonyok általános rosszabbodása folytán Németországban is esökkenett a fogyasztás, számolni kellett a német vas versenyével is. Ilyen körülmények között az osztrák és a magyar vasművek több ízben kénytelenek voltak gyártmányaik át leszállítani, ami viszont a vasipari értékek árfolyamának esökkenését vonta maga után. A helyzet kedvezőtlen megítélőre egész a legutóbbi időig tartott, míg most alighanem igen lényeges fordulattal kell majd számolni. Mindenekelőtt jelentékenyen esik latba, hogy az amerikai piac szilárdulása — az időközi árleszállítások dacára — tartósan látszik, ami az irányadó vastermelő és feldolgozó államok piacain ugyancsak kedvező felfogást idéz elő. Valósággal döntő körülmény azonban a most már véglegesnek tekinthető balkáni béke, mely nemcsak a háboruban elpusztult vasutak, hidak, épületek és egyéb tömeges vasfogyasztást jelentő objektumok pótlásával vagy helyreállításával fog járni, hanem a hasonló természetű új beruházások egész sorát fogja maga után vonni. Az e részben kínálkozó ekszport már eleve oly kilátásokat enged a vasművek részére, — s itt különösen az osztrák és a magyar vasipar már a fuvardíjak folytán is nagy előnyben van, — hogy könnyen érthető, ha az értéktözsdek mind fokozottabb figyelmet fordítanak a vasipari értékekre. Ennek az érdeklődésnek számokban tükröződő jelo, hogy a múlt hét eleje óta a Rimamurányi 20 koronával, az Alpine 30 koronával, az O-ztrák bánya és kohó 30 koronával, a Prágai vasipar 120 koronával és a Zoncai vasmű részvénye 45 koronával emelkedett. Mindez pedig nemcsak pusztán tőzsdei szempontból fontos, hanem azért is, mert ilyen körülmények között alig tartható valószínűnek a vasárak további leszállítása.

A rézkartel. A rézkartelt egyik nagyobb bécsi cég felmondta és kijelentette, hogy a kartol megújításához nem járul hozzá. Minthogy a kartel kőbolében más

tagok is elégedetlenkedtek, szakkörökben azt hiszik, hogy a kartol — egyelőre legalább — nem lesz fenn tartható.

A Dobsinai Rézművek r. t. rézérc-tellereit újabb szakértői vizsgálatnak vetették alá. A Magyar Általános Hitelbank és a berlini Dresdner Bank megbízásából jelen volt ezen szakértői vizsgálatnál Braetsch, a porosz—sziléziai bányák vezérigazgatója, a Friedenshütte—rosztokai művek volt bányászati igazgatója, továbbá Schichel okl. bányamérnök, a frankfurti „Metallbank“ tanácsadó mérnöke. Több napi alapos vizsgálat után a szakértők a dobsinai rézművek részvénytársaság jövőjét illetőleg kedvező eredményre jutottak, minek következtében a bányamunkálatok az eddigi méretekben tovább folynak. A legközelebb megtartandó közgyűlés fog a bányaművelés kiterjesztése fölött határozni.

Az állami szénbányák. A vrdniki állami szénterületeken eszközölt feltárások jó eredményekre nyújtanak kilátást. Az új aknák mélyítése is gyors tempóban halad előre és — amint megirtuk már — remélhető, hogy Vrdnikről a tél folyamán naponként 30—40 waggon szén kerül a piacra. A bányahivatal már eddig is több szénmegrendelést kapott Szerbiából, amit azonban nem effektuáltak, tekintettel a hazai igényekre. Bozovieson az üzem egyelőre szünetel, de kilátás van arra, hogy a tervezett vasut kiépül, mely esetben a termelés azonnal megindul. Egyelőre az aknák, tárok és egyéb berendezések megóvására szorítkoznak.

A vasércbehozatal előmozdítása. A kereskedelmi miniszter a balkáni államokból és Kisázsziából származó vasérc behozatalának előmozdítására tudvalevően kísérletképpen megengedte, hogy a vasérc folyó évi december 31-ig amaz áruk közé soroltassék, amelyek, ha teljes hajórakományokban szállítatnak, a Moldova és Turán-Severin közti Dunaszakaszon szedendő hajózási díjak szempontjából kivételes kedvezményben részesülnek. A kereskedelmi miniszter most az engedélyt állandósította, úgy hogy a vasérc ezentúl állandóan a kivételes kedvezményt élvező áru közé soroltatott.

Új gyógyforrás. Őrszentmiklós közelében nemrég mélyfúrást végeztek és 448 méter mélységnél különös ízű viz tört elő. A vizet Lőczy Lajos egyetemi tanár megvizsgálta s megállapította, hogy az jódbromos sós viz. A ministerium most új kutatógépet küldött Őrszentmiklórsra, hogy a munkát gyorsabban végezdhossék.

Cementgyár létesítése Adán. Pilsch Sándor adai kereskedő kérvényt adott be a községhez, hogy a vasut mellett ötszáz négyszögöl területet engedjon át neki cementgyár létesítése céljából.

KRAYE FÉLE
ROZSDAVÉDŐ
HIDFESTÉK.

KRAYE E. ÉS TÁRSA
CSÁSZ. ÉS KIR. UDVARI SZÁLLÍTÓK
FESTÉK-KENCE-LAKK-GYÁR
BUDAPEST (KRAYE FESTÉKUDVAR)
VI., Váci-ut. 31.

A Tihói Kőszénbánya Részvénytársaság augusztus hó 12-én tartotta meg első évzáró rendes közgyűlését, amelyen gróf Bethlen Balázs főispán elnöklöte alatt az egész alaptölcének több mint háromötöd része volt képviselve, mintogy 1531 igazolt szavazattal. A közgyűlés úgy az igazgatóság, mint a felügyelő-bizottság jelentését tulnyomó többséggel vette tudomásul és az igazgatóság részére a felmentvényt megadta. Az igazgatóságba beválasztották Hatfaludy Ernő országgyűlési képviselőt és báró Inezdy Ádám nagybirtokosokat, míg a felügyelő-bizottságba báró Pöllnitz Dezső, dr. Wettenstein Noé, Kiss József, Eloffant Ábrahám és Somodi István részvényeseket választották be.

Balesetek. A kolozsvári kőszénbánya részvénytársaság Kiskeresztesen lévő kőszénbányájában Kriszti Gergely bányamunkás egy új tárnyitásnál robbantást végzett. Véletlenül oly közel került a robbanás színhelyéhez, hogy a repülő föld- és kőszéndarabok súlyosan megsebesítették. — A rudai „Tizenkét Apostol” bányatársulat rudai bányaművében Grósz Demeter vágár és Muntyán Ilio segédvágár közotomlás folytán megsérültek, és pedig az előbbi súlyosan, az utóbbi pedig a montési munkát alkalmával könnyebben. — A badacsonyi bazaltbánya nomostördenicei bányatelopén egy hatalmas sziklatömb lezuhant és két munkást maga alá tometett. A két munkás meghalt.

Találmányok. Legutóbb az alábbi bányászati találmányokat jelentették be szabadalmi hivatalunknál 60.905. lajstromszám, Bosloy Brian Charles bányafelügyelő Howelben, eljárás ónnak czüsttartalmu ólomból való kivonására. — 60.893. lajstromszám, Dorscheimer Ferenc művezető Eger/m. Falkenautban, fogókészülék csülék számára. — 60.881. lajstromszám, Szrogh István vaskohómérnök Cinkotán és Schmidt Richárd főmester Kistarcán, eljárás is berendezés két Bessemer-konverterek csüvénök kicserclésére. — 60.878. lajstromszám, Richter Bodmer Emilio Enrico mérnök Turinban, eljárás bordás palalemezeknek aszbesztecmentből való előállítására.

Olcsóbb lesz a benzín. A német-amerikai petrolentársaság, mely a Standard-Oil Companyhoz áll közel, a benzín árait 100 kilogrammonként kettő-három márkával szállította le. Ez árleszállítás folytán előrelátható, hogy a többi benzint árusító és exportáló társaságok is kénytelenek lesznek árakat leszállítani.

Szállítások. A brassói kir. törvényszéki fogház helyiségeinek fűtéséhez az 1914 évre, esetleg az 1915. és 1916. évekre szükségos 1600—2500 mm. hazai kőszén szállítására árlejtést hirdetnek. Az évi kőszén szükséglet elsőrendű hazai kőszénből 1600 métermázsa, mely mennyiség azonban kevesebb kalogijájú szénre teendő ajánlatnál a szállítandó szén kalogijájának megfelelően egész évi 2500 métermázsaig emelkedhetik. Ajánlatok 1913 évi augusztus 30-ig adhatók be. — A szekszárdi kir. törvényszéki fogház kőszén szükségletének az 1914., 1915. és 1916. évekre leendő biztosítására árlejtést

hirdetnek. Határidő 1913. augusztus 30. — A nagy-szebeni m. kir. állami olmeogyintézet részére 1914. január 1-étől kezdődő egy és fél, esetleg három és fél évi időtartamra szükséges pirszén szállítására pályázatot hirdetnek. A szállítandó pirszén évi mennyisége, tizezer kilogrammot tartalmazó vasuti kocsinként számítva, körülbelül száz vagon, de ennél több vagy kevesebb is lehet. A szállítandó pirszénnek porosz szénből előállítottnak, darabosnak, öt százaléknál több port nem tartalmazónak és legalább hatózer caloriásnak kell lennie. Határidő 1913. szeptember hó 2. — A földművelésügyi miniszter a Tisza-folyó tiszta zentmikli szakasának medorrendezési munkálatainál szükségelt terméskőanyag szállítására hirdet versenytárgyalást, és pedig: 1. 4620 m³, vagy ennek megfelelő tonna súlyu I. oszt. terméskő beszerzésére, szállítására és beépítésére, 2. 2892 m³, vagy ennek megfelelő tonna súlyu II. oszt. terméskő beszerzésére szállítására, beépítésére és 3. 6915 m³, vagy ennek megfelelő tonna súlyu rostált bányatörmelék szállítására és beépítésére. Határidő 1913. évi szeptember hó 4-ike.

Változás az állami vasgyáraknál. A rozsnói és csetneki vaskőbányák a zolyombrezói vasgyár kötelekéből a diógyőri vasgyárhoz csatoltattak.

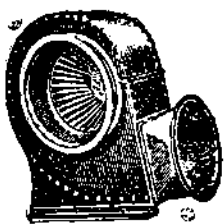
Kokszállítás Selmechányára. A selmechányai kohóhivatal 16.000 métermázsa koksz szállításával az 1913. évi július hó 11-én megtartott versenytárgyaláson beadott ajánlatok alapján Salamon Jakab és Társa szén-nagykereskedő céget bizta meg 2 korona 80 fillér egységár mellett, összesen 44800 koronával.

Magnezit és koromitra kér mintázott ajánlatokat a Kereskedelmi Múzeum barcelonai levelezője.

Árjegyzéke a besztereobányai m. kir. rézpörölyhivatal kovácsolt és hengerelt rézgyártmányainak. Érvényos 1913. évi augusztus 15-től. Mosó- és pálínka-katlanok, mosótál, süvegek és ezekhez hasonló mélyi tett gyártmányok: 400 mm-ig 100 kgr. 248 korona, 400—800 mm-ig 100 kgr. 242 korona, 800—1100 mm-ig 100 kgr. 272 korona, 1100—1200 mm-ig 100 kgr. 282 korona, 1200—1300 mm-ig 100 kgr. 302 korona. Takaréktűzhelyüst 100 kgr. 258 korona. Kacsula 9—12 mm-ig 100 kgr. 235 korona, 13—28 mm-ig 100 kgr. 225 korona. Kazánfenék 100 kgr. 230 korona. Rúdréz négyszögletes 100 kgr. 222 korona. Ósakaréz 100 kgr. 146 korona. Árengedmény. Árak helyt Besztereobánya vasuti állomás. 50 kg-ot meghaladó rendelés esetén az árak a vevő fél vasuti állomására bérmentvo szállítottanak.

Az Ogulin határszéli vasut építésénél kitünő eredményel használják a Flottmann-féle fűrészsorszámokat. Simac és Vrhovina között megkezdtek a 2270 méteres alagut hajtását; a munkálatoknál Flottmann-féle fűrészalapácsokat alkalmaznak.

Maga a kompresszor-tölep, melyet szintén Flottmann szállított, Simac községben van felállítva s légvezető csüvek utján táplálja a resvoirt, mely közvetlenül az alagut bejárata előtt van.

Blackman Szellőző

ventilátorok,
exhaustorok,

fúvók minden célra

szárító, szívó
berendezések

Magyar Szellőző Művek

Budapest, VII., Aréna-ut 80.

(3793/a 863 35)

Telefon: József 26—56.

✠ KÜLÖNFÉLÉK. ✠

A platina áremelkedése. Már régen arra készíti a kémikusokat, hogy megfelelő pótlásáról gondoskodjanak ott, ahol az lehetséges. A vegyészeti laboratóriumban igen sok platinadrótot használnak, például a borax-gyöngy készítésénél és a spektrálanalízisnél is. Ludwig Kopa gödingi tanár a platinadrótot helyott kvarc-üveg használatát ajánlja. Ha egy tiszta és a végén koreken leforrasztott, körülbelül 2–3 mm. átmérőjű kvarc-üveg-pálcikát használnak és ezen viszik be a vizsgálandó anyagot a Bunsen-égőbe, akkor az üvegpálcika nem olvad, a lángot gyengén fosti meg, úgy, hogy éppen úgy használható, akár a platinadrótot. Ezekhez a kísér-

letekhez egy körülbelül 4–5 cm.-es pálcika szükséges, amelyet vízüveggel egy közönséges üvegesőbe ragasztunk bele. A reakciók igen tiszták és a platinadrótot fölött még az az előnyük is megvan, hogy gyorsan végezhető. Ha a pálcikát a lángból kivesszük, elegendő desztillált vízbe mártani és így elosik egyrészt a sok előkészített platinadrótot szükségessége, másrészt nem kell a használt platinadrótot előbb sósavban, aztán lángban való izzítással megtisztítani. Egy ilyen kvarc-üvegpálcikának az ára alig egy korona és évekig használható. A kémiai tanársnál gyakran kell platinavégű kihuzott üvegesőveket használni, például a hidrogén ismertetésénél. Az ilyen csöveket is helyettesíthetjük egy kihuzott kvarc üvegesővel.

A Draeger-féle Pulmotorok működése Németországban 1912-ben.

I.

A je	A mentő neve	A megmentettek száma	Baleset okai	
I. —	<i>Erfurt, Dr. Niederhof</i> <i>Aller-Nordstern</i> , káliművek mentőlegénysége		Szénodioxidmérgezés. Robbanógázok mérge	Rövid idő
II.	<i>Stettin</i> , tűzoltóság		Világítógáz mérge	
II. 16.	<i>Strassburg</i> i. E., tűzoltóság és dr. Gumfux			Hosszabb idő
IV. 29.	<i>Düsseldorf</i> , tűzoltóság			
V. 1.	<i>Borsigwerk</i> , O.S. mentők		Szénodioxidmérge	45 perc
V. 3.	<i>Gleiwitz</i> , bányászati központi mentőtelep		Világítógáz mérgezés.	
V. 11.	<i>Friedenshütte</i> , O.S. mentők		Bányászati füstje	15–30 perc
V. 20.	<i>Mühlheim-Ruhr</i> , bányászati mentők		Nagyolvasztógázok mérge	—
V. 30.	<i>Camphausen</i> , bányászati mentők		Robbanási gázok mérge	5–8 perc
VI. 21.	<i>Erfurt</i> , tűzoltók		Világítógáz, szénodioxid, kén-gázok mérge	
VIII. 13.	<i>Stettin</i> , tűzoltók		Világítógáz mérgezés	13 perc
VIII. 14.	<i>Darmstadt</i> egészségügyi esz.		Világítógáz, szénodioxid	6 óráig
VIII. 21.	<i>Darmstadt</i> egészségügyi esz.		Világítógáz mérgezés	
VIII. 27.	<i>Königsberg</i> Pr., tűzoltók			10–20 perc
IX. 11.	<i>Neukölln</i> , orvosi egyesület		Nincsen jelentő	
IX. 12.	<i>Hünigsen</i> , mentőlegénység		Vízbe fulladás	30 perc
XI. 1.	<i>Bremen</i> , tűzoltók		Világítógáz, szénodioxid mérgezés, vízbe fulladás	15 perc — 6 óra
I. 6. 1913	<i>Mühlhausen</i> i. E.		Világítógáz mérge	10 perc
I. 6. 1913	<i>Lübeck</i> , tűzoltók		Szénodioxid mérge	3 óra
I. 7. 1913	<i>Hamburg</i> , tűzoltók		Kén-gázok mérge	
I. 24. 1913	<i>Hamburg</i> , tűzoltók		Világítógáz mérge	
II. 12. 1913	<i>Königsberg</i> , tűzoltók		Világítógáz, füst, mérge	30–50 perc
	Összesen	62		

Ez a kimutatás, amely csak a németországi eseteket foglalja magában, nem teljes, mert sok sikeres mentésről még nem érkeztek be a hivatalos jelentések. Legközelebbi számunkban a Németországon kívüli mentések statisztikáját közöljük.

BRUNNER I. L. ÉS TÁRSA

.: .: gép, szerszám, műszaki és elektrotechnikai nagykereskedés .: .:

Sürgőnycim:
BRUNNER,
BUDAPEST.

Egyike a legrégebb, legnagyobb és legpontosabb cégeknek. Évtizedek óta szállítója a kincstári bányáknak és vasműveknek, a cs. és kir. közös hadseregnek és haditengerészetnek, a m. kir. államvasutaknak, a m. kir. posta- és távirtdának, valamint számos magánüzemnek. — 1913–14. évi nagy árjegyzékünket komoly vevőknek szívesen küldjük.

Sürgőnycim:
BRUNNER,
BUDAPEST.

(999|35)

BUDAPEST, VI. KER., TERÉZ-KÖRUT 19. SZÁM.

KÜLFÖLDI HIREK.

A német bányáipar beruházásai. A német bányáipart az üzemek koncentrációja és növekvő expanziója jellemzik. A bányáipar ezen tendenciája, az 1907-iki magas konjunktúrától kezdődően, leginkább az 1910. és 1912. években nyilvánult meg, míg leggyengébb a folyó év első hónapjaiban volt. A részvénytársaságok és korlátolt felelősségű vállalatok új alapításainál és tőkeemeléseinek szükségelt tőke az 1907—1912. időszakban 801·47 millió márkára rugott, hozzászámítva a magáncégek által eszközölt befektetéseket, ez a szám egy milliárd márkára emelkedik. A fokozatos befektetéseket az alábbi összeállítás tünteti fel:

Uj alapítások	Tőkeemelések	A beruházás	összege
m i l i ó m á r k a			
1907	38·27	70·79	109·06
1908	28·07	82·18	110·25
1909	46·57	93·15	139·82
1910	16·54	151·67	168·21
1911	7·54	107·91	115·45
1912	28·01	130·67	158·68
1913 I. félév	9·24	9·70	18·94

A részvénytársaságok és korlátolt felelősségű vállalatok az alábbi beruházásokat eszközölték:

Uj alapítások:				
Részvénytársaságok	Korlátolt felelősségű vállalatok			
száma	Millió márká	A váll.	Millió márk.	
1907	8	12·85	47	25·42
1908	4	7·71	41	20·36
1909	5	29·58	61	17·09
1910	3	8·73	78	7·81
1911	4	2·45	83	5·09
1912	11	22·86	43	5·15
1913 I. félév	3	7·52	25	1·72

Az 1907. évtől 1912-ig összesen 416 új bányavállalat alakult, ezek közül 38 részvénytársaság és

378 korlátolt felelősségű vállalat. Ezeknek tőkeszükséglete a következő volt:

Tőkeemelések:

	Részvénytársaságok		Korlátolt felelősségű vállalatok	
	A r.-t. szám	Millió márká	A váll.	Millió márká
1907	27	69·43	10	1·35
1908	18	81·33	11	0·85
1909	25	91·30	8	1·85
1910	33	150·70	10	0·97
1911	28	106·92	8	0·99
1912	32	129·32	16	1·35
1913 I. félév	9	9·08	4	0·62

Bővítik a witkowitzi vasműveket. A witkowitzi vasműveket, melyek a bécsi Rothschild-ház tulajdonában vannak, nagy arányban ki fogják bővíteni. Hír szerint tíz új amerikai nagyolvasztót állítanak fel s ezenkívül új vasércbányákat is szándékoznak szerezni. A kibővítést a Németországba irányuló és egyre növekvő okszporttal indokolják, de az valószínű, hogy az üzem kiterjesztése a vaskartalban is alighanem lényegesen módosítani fogja a vasmű helyzetét.

DEUTSCHER BERICHT.

INDUSTRIE UND VOLKSWIRTSCHAFT.

Der Bergbau in Ungarn.*

I.

Von Géza Réz,

o. Professor an der Hochschule für Bergbau und Forstwesen in Selmeczbánya.

Ich will versuchen, über den Bergbau des Landes eine einfache, klare und richtige Skizze zu entwerfen und werde bemüht sein, nicht nur über seinen jetzigen Stand, sondern auch über seine Aussichten in der Zukunft einige Aufklärung zu geben.

Unser im Auslande wenig bekanntes, oft sehr verkanntes Land ist mit nutzbaren Mineralien reich gesegnet; seine Hügel und Berge enthalten fast jedes bekanntere Mineral.

Obgleich in Ungarn schon seit vielen Jahrhunderten ein stetiger Bergbau betrieben wird und auch heute noch ein reger und rühriger Bergbau im Schwunge ist, erscheint ein Teil der altbekannten Lager noch immer nicht erschöpft. Ausserdem werden von Jahr zu Jahr neue abbauwürdige, oft mächtige Lagerstätten verschiedener nutzbarer Mineralien erschlossen.

Schliesslich birgt unser Land noch einige nicht vollkommen überschürfte Gegenden, die zu den schönsten Hoffnungen berechtigen und die vielleicht grosse Überraschungen veranlassen werden.

Unser Goldbergbau hat sich nach einem starken Rückfall ein wenig erholt und ist wieder in Entwicklung begriffen. Unsere ältesten Eisenerzlager sind zwar dem Erschöpfen nahe, doch liefern uns die neuesten Schurfarbeiten sichere Zeichen dafür, dass man vielleicht weniger ergiebige, doch jedenfalls exploitationswürdige neue Lager zugänglich machen und dadurch unseren technisch vollkommen eingerichteten Eisenwerken das notwendige Rohmaterial auf lange Zeit sichern können wird.

Wenn auch Ungarn, was Kohlenreichtum und Qualität der Steinkohle anbelangt, weit hinter den üb-

(994/8/11)

* Aus dem Cyklus der für den VII. Internationalen Wirtschaftskursus in Budapest vorgesehenen Vorträge, gehalten am 16. August 1913.

rigen grösseren europäischen Ländern steht, können wir uns damit trösten, dass unser Braunkohlenbergbau blüht und sich ungemein rasch entwickelt.

Unsere Steinsalzlager sind unerschöpflich, leider aber liessen sich bis jetzt keine Kalisalze finden.

Wegen seiner nationalökonomischen Wichtigkeit und der voraussichtlich günstigen Einwirkung auf Ackerbau, Gewerbe und Industrie, muss man den in Europa einzig dastehenden grossartigen Fund von Erdgasen in Erdély (Siebenbürgen) einen epochalen Wendepunkt in der Geschichte unseres Bergbaues nennen. Die Aussichten, die sich uns hier bieten, können auch wir noch nicht vollkommen abschätzen, doch jedenfalls hat sich uns hier eine Energiequelle eröffnet, deren Masse imponierend wirken.

Wir haben auch Hoffnung, Rohöl in grösseren Mengen zu erschliessen. Ein stark ausgedehntes Asphalflager besitzen wir im Komitat Bihar.

Die ungarischen Edelopal von Veresvágás-Dubnik (Komitat Sáro-) stehen ihres unübertrefflich schönen Farbenspiels wegen einzig da, nur wird die Entwicklung dieses Bergwerks durch die grosse Konkurrenz ausländischer, obgleich minderwertiger Opale und vielleicht auch durch den Aberglauben, dass Opal Unglück bringe, behindert.

In Oberungarn besitzen wir einen nennenswerten Magnesitbergbau; auch Kalkstein kommt in grossen Massen und in ausgezeichnete Qualität vor und der Marmor von Ruszkicza steht dem von Carrara sehr nahe.

Einzig und allein der Edelmetallbergbau, der heute nur mit Aufbietung ungemein grosser Opfer fast allein durch den Staat betrieben wird, bietet uns wenig Aussicht. Die plötzlich eingetretene allgemeine Teuerung, die beträchtliche Erhöhung der Arbeitslöhne und der Materialpreise brachten eine starke Steigerung der Betriebskosten mit sich; andererseits sind die Erze ärmer geworden und — last not least — trug die Devaluation der Metallpreise dazu bei, dass viele Bergwerke eingestellt werden mussten. Die noch künstlich, mehr aus politischen und nationalökonomischen Gründen aufrechterhaltenen aber haben mit schweren Verlusten zu kämpfen.

Über die Ausdehnung und die Betriebsergebnisse der Hauptgruppen unseres Bergbaues im Jahre 1911 bietet uns die beigelegte Tabelle Nr. I Aufklärung.

Der älteste Bergbau Ungarns ist der Erzbergbau. Gold wurde in Erdély (Siebenbürgen) schon vor der Invasion der Römer gewonnen. Laut A. Pécs gab es in Selmeczbánya (Schomnitz) in der zweiten Hälfte des XIV Jahrhunderts schon viele erschlossene Zeehen.

Der Erzbergbau verteilt sich auf drei Gruppen von Lagern: Wir unterscheiden das Erdélyer (Siebenbürgen) Erzgebirge, das Szatmár-Szolnokdombokaer erzführende Gebirge, und endlich das niederungarische Erzgebirge. Im erstgenannten kommen Gold- und Tellurgold führende Quarzgänge vor. Die namhaftesten Bergwerke in diesem Distrikt sind Brád, Verespatak und Nagyág. Die bedeutendsten Goldbergwerke gehören der ausländischen Firma „Rudaer 12 Apostol Gewerkschaft“ mit der Direktion in Brád. Die Gold-

produktion dieser Bergwerke machte im Jahre 1911 53% der gesamten Produktion des Landes aus. Das Gold wird nach erfolgter Zerkleinerung des Erzes durch Amalgamation gewonnen.

Schwer lastet auf dem Goldbergbau Siebenbürgens die zügellose Habgier der einheimischen Bergarbeiter. Trotz der grössten Aufsicht und Strenge kommen noch sehr oft Golddiebstähle vor, und zwar auf verschiedene Arten, welche nicht beschrieben und ausgemalt werden können. Der Staat ist bemüht, diesem Unfug durch scharfe Massregeln ein Ende zu machen.

Im zweiten Distrikte sind die Erzlager gleichfalls Gänge, doch führen dieselben ausser Gold und Silber auch Blei-, Kupfer- und Zinkerze. Die hierhergehörigen grössten Bergwerke liegen in Nagybánya und dessen Umgebung.

Im dritten Bezirke kommen Gänge vor, die an Ausdehnung zwar mächtiger, an Erzführung aber ärmer sind. Gold und Silber, Blei-, Kupfer- und Zinkerze werden hier gewonnen. Die Zentren dieses Distriktes sind die zwei typischen alten Bergstädte Selmeczbánya (Schomnitz) und Körnőzbánya (Kromnitz). Im letzteren Orte befindet sich auch die Königl. Ung. Münze.

Die Erze der Edelmetalle sind beinahe ausnahmslos an tertiäre Eruptivgesteine, an Andesit- und Trachitkuppen gebunden.

Auch unser Eisenerzbergbau ist ungemein alt. Die Lager oder Stöcke sind grösstenteils zwischen kristallinischen oder Urschiefer eingebettet. Den grössten Teil der Eisenerzproduktion liefert uns das sogenannte Oberungarische Erzgebirge, wohin die Komitate Szepes, Gömör und Abauj zu rechnen sind. Die Erze werden teils durch Tagbau, teils unterirdisch gewonnen.

Ein grosser Teil der Eisenerzproduktion geht ins Ausland; im Jahre 1911 betrug die Ausfuhr 40% der Gesamtproduktion. Hierdurch werden natürlich die Interessen unserer wohlentwickelten Eisenindustrie stark berührt, und wenn man auch die Verdienste des ausländischen Kapitals bei der Regeneration unseres Eisenerzbergbaues vollkommen anerkennt, muss man doch einräumen, dass unsere Eisenindustrie Grund genug hat, dahin zu trachten, dass die Ausfuhr der Eisenerze, wenn auch nicht eingestellt, doch soweit als möglich eingeschränkt werde; nicht mit Unrecht, wenn man bedenkt, dass laut der letzten Schätzung (Geol. Kongr. in Stockholm 1910) unser ganzer Eisenerzvorrat nur 14,467.000 Tonnen ausmacht und bei 2 Millionen jährlichen Bedarfes in 72 Jahren verzehrt sein wird.

Günstiger sind die Verhältnisse der Kohlenvorräte Ungarns.

Laut der im vorigen Jahre durchgeführten Schätzung können wir rechnen auf

	Vorrat	Zu erhoffen
Steinkohle	7.473.700	133.795.000 Tonnen
Braunkohle	342.776.718	1100.504.000
Lignit	7.703.000	124.450.000
Zusammen	357.953.418	1358.749.000 Tonnen

Insgesamt: 1.716.702.418 Tonnen.

Nimmt man eine Jahresproduktion von rund 10 Millionen Tonnen an (im Jahre 1911 war die Produk-

LIGETI RUDOLF

Pannonia-szálló, Rákóczi-ut 5.

Birtokok, erdők, bányák és ingatlanok vételét és eladását közvetíti. Elvállal jelzálogkölcson közvetítést és pénzügyi transzaksiók lebonyolítását. ::
 :: Birtokbérlet közvetítés.

GESZTI GYÖRGY

műszaki nagykereskedés Budapest, V., Markó-utca 3. szám

Gép-, henger-, dynamolaj, motorolaj, esille-, kocsikenőcs, tavotte-zsiradék, gumi-, kenderárak, legkiválóbb színbőr-szíjak, varró- és kötőszíjak, övszíj, tisztító gyapot, kőc, gazdasági, malmszáti, szeszgyári, serfűzde és egyéb üzombeli műszaki anyagok nagybani elárúsítása legjutányosabb árakon. — Legelőnyösebb árajánlattal kívánatra mindenkor készséggel szolgálók. (956|52|II)

Tabelle I.

Ausdehnung und Produktion des ungarischen Bergbaues.

	Belehtes Gebiet			Schürfung					Produktion				
	Hektar			Zahl der Freisür- ungen	Zahl der Privatsür- fungen	Ar zu der Tiefbrun- nen	Bohr- maschinen	Schrämm- maschinen	Quantum kg				
	Ärar		Gesamt										Gesamt
Erzbergbau.	6.306.69 <i>4.971.10</i>	20.346.77 <i>10.512.50</i>	26.653.46 <i>15.483.60</i>	12.271 <i>7.232</i>	—	2	68	—	Gold	2,264.959 <i>2.330.286</i>	929.257 <i>964.514</i>	3,194.216 <i>3.291.801</i>	10,469.168.24 <i>10,801.044.89</i>
Eisenerzberg- bau	1.497.46 <i>756.30</i>	17.256.42 <i>14.790.00</i>	18.743.88 <i>15.546.30</i>	13.617 <i>5.862</i>	—	6	506	—	Silber <i>kg</i>	1,946.482 <i>7.331.188</i>	8,558.666 <i>16,304.845</i>	10,505.148 <i>23,636.034</i>	910.759.14 <i>2,709.859.88</i>
Andere Minera- lien	256.42 <i>211.10</i>	6.514.83 <i>3.828.90</i>	6.771.25 <i>4.040.00</i>	4.018 <i>1.814</i>	—	—	—	—	Eisenerz <i>q</i>	17,002.565	2,465.943	19,468.508 <i>15,572.997.6</i>	13,297.760.04 <i>8,636.710.67</i>
Kohlenbergbau	5.250.75 <i>6.6.3.80</i>	49.687.74 <i>40.522.00</i>	54.938.49 <i>47.205.80</i>	28.407 <i>15.934</i>	—	70	449	64	Kupfer			2.079.01 <i>1,615.478</i>	285.620.44 <i>236.565.31</i>
									Blei <i>q</i>			15.830.79 <i>20.285.93</i>	501.862 <i>575.137.18</i>
									Steinkohle. <i>q</i>	12,429.729	472.093	12,901.822 <i>13,652.694.7</i>	15,480.647.70 <i>14,577.903.95</i>
Salzbergbau									Braunkohle <i>q</i>	75,140.903	6,404.693	81,545.596 <i>51,798.286</i>	77,200.431.25 <i>34,152.780.02</i>
									Gesamt	87,570.632	6,876.786	94,447.418 <i>65,450.980.7</i>	92,681.078.95 <i>48,730.683.97</i>
Asphalt und Petroleum				35.105 <i>6.178</i>		15			Salz		2,403.184	2,403.184 <i>1.840.834</i>	32,902.992
Summe				94.418 <i>37.020</i>	1599	95	1023	64	Asphalt			26.690.00	97.960
									Rohpetroleum			21.905.00 <i>32.960.27</i>	125.236 <i>190.335.07</i>

Die *kur.* gedruckten Ziffern beziehen sich auf das Kalenderjahr 1901.

Seippel Vilmos

bányalámpagyára BOCHUM (Westfalia).

Gyáram, mely 50 év óta fennáll, ártja a bányaiüzemeknél előforduló összes világító eszközöket, u. m.

olajjégős acetylén és biztonsági benzin } **bányalámpákat.**

Lámpatisztító berendezéseket, és tölto-
készülékeket, tartalékrészeket, ampához.

Áraink jutányosak lámpáim jóságáért vállalat.
Vezérképviselő 5211)

LIGETI és BIRÓ bányászati szaküzlete
BUDAPEST, V. KERÜLET, VIGSZINHÁZ-UTCA 5. SZÁM.

Képes nagy árjegyzékemet k'zséggel meg az

Több mint
5000
létesítmény.

(919/29)

ECKARDT VILMOS és HOTOP ERNŐ
részvénytársaság
Budapest, V. kerület,
Dorottya-utca 6. sz.

Tervezünk és vállalunk 1870. év óta:

Téglaégetőket, tető-
cserép-gyárakat,
chamotte-tégla-gyá-
rakat, mészégetőket,
magnezitgyárakat,
tüzelési berendezése-
ket, gyárkéménye-
ket, kazánbefalazá-
sokat.

Zahnradfabrik AUGSBURG

(vormalis: JOH.
RENK A. G.)
AUGSBURG.

Szállit minden fajta fogaskerekeket bármily formában és nagyságban, különösen komplett gyorsaság-mérsékelőt.

Képviseli:
JOREL & BACHRACH
mérnöki iroda
Wien, II/1. Gastellezgasse 2.

(19-6)

tion nahe an 9. Millionen Tonnen), so reicht unser Kohlenvorrat für 172 Jahre.

Ein verhältnismässig sehr kleiner Teil unserer Kohlenproduktion ist ältere und verkokbare Steinkohle. Karbonkohle kommt untergeordnet in der sogenannten Banater Gegend (Kom. Krassó-Szörény) in Szekul und Eibenthal vor. Den grössten Teil unserer Steinkohle aber liefern uns die Liaslager von Pécs (Fünfkirchen).

Erwähnenswert ist hier das Bergwerk Domán, dessen Betrieb durch die oft eintretenden vehementen Methangasausbrüche sehr ungünstig und stark beeinflusst wird. Nicht selten verursachen diese Ausbrüche schweres Unglück.

Unsere zwischen tertiäre Schichten gebettete Braunkohle ist durchschnittlich guter Qualität mit einem Heizwerte von 3000—6000 Kal. Die ergiebigsten Braunkohlegebiete sind die des Z-iltales, die cozánen Kohlenlager von Tatabánya-Esztergom, das Nógrád-Salgótarjánai Becken, die Braunkohlen im Borsoder Komitat, und endlich das erst jüngst erschlossene, vielverheissende Terrain in Nyitrabánya.

Der Kohlenbergbau ist verhältnismässig noch sehr jung. Die erste Zeche wurde im Jahre 1750 am Brennbach bei Sopron (Ödenburg) eröffnet. Schon der Name dieses Bergwerkes zeigt uns an, dass die Braunkohle — sonst ausgezeichnete Qualität — hier sehr leicht entzündlich ist; der Bergmann hat hier ununterbrochen mit Grubenbränden zu kämpfen.

Es dauerte lange, bis man erkannte, wie günstig Industrie und Gewerbe durch eigene Kohlenproduktion beeinflusst wird, doch hat sich endlich in den letzten Jahren unser Kohlenbergbau (speziell der Braunkohlenbergbau) ungemein rasch entwickelt. Wir hatten im Jahre 1900 eine Kohlenproduktion von beinahe 6.6 Millionen Tonnen und im Jahre 1911 eine solche von nahezu 9. Millionen Tonnen. Die Kohlenproduktion ist demnach um fast 44% gestiegen. Übrigens gibt die beiliegende Tabelle Nr. III genügend Aufklärung über den jetzigen Stand unseres Braunkohlenbergwesens.

Die grösste Produktion wurde bei den Bergwerken

der Ung. Allgem. Kohlenbergbauaktiengesellschaft in Tatabánya mit 1.75 Millionen Tonnen erzielt. Dieses glänzende Resultat ist aber nicht nur der vollkommenen Einrichtung und der vorzüglichen Lage des Bergwerkes zu verdanken — Tatabánya liegt in der Mitte der Hauptlinie Wien—Budapest — sondern hauptsächlich dem günstigen Umstande zuzuschreiben, dass beim Abbau des durchschnittlich 6 m mächtigen Flözes der sogenannte Spülversatz in einer gradezu idealen Weise verwendet werden kann, wodurch eine billige und rasche Massenproduktion ermöglicht ist.

Trotzdem sich aber unsere Kohlenproduktion von Jahr zu Jahr beträchtlich erhöht, ist die Einfuhr von Steinkohle und Koks stark gestiegen, so dass im Jahre 1911 der Import an Steinkohle 2,834.747 Tonnen und an Koks 502.064 Tonnen betrug. Diese Erscheinung ist leicht erklärlich. Wir sind nämlich wegen des Mangels an verkokbarer Kohle nicht imstande den Koksbedarf unserer Industrie selbst zu decken; dann hat sich unsere Industrie, wenn auch langsam, so doch sehr merkbar entwickelt; endlich hat auch der Arbeiter- und Waggonmangel sein Teil dazu beigetragen, dass die inländische Produktion mit dem Bedarf nicht Schritt zu halten vermag.

Ein erwähnenswertes Ereignis in der Geschichte des Kohlenbergbaues in Ungarn war es, als im Jahre 1907 der ungarische Staat aus verschiedenen, sehr wichtigen Gründen sich dazu entschloss, Kohlenbergbau in eigener Regie zu betreiben. Zu diesem Zwecke wurden die verpachtet gewesenen ärarischen Kohlenterrains rückgelöst, einige Braun- und Steinkohlenbergwerke angekauft und endlich Schürflungen in grösserer Masse begonnen. Die hier erzielten Resultate sind zwar bis jetzt nicht ganz befriedigend, doch kann man darauf rechnen, dass nach Einführung eines rationelleren Systems auch dieser Bergbau den Erwartungen entsprechend und damit das erstrebte Ziel erreicht werden wird.

(Fortsetzung folgt.)

≡ **AKAR** ≡

ujabb bevöket szerezni, akarja üzleti körét tágítani, az újdonságok és specialitások legjobb beszerzési forrásait megismerni, az üzemével nem várt

eredményt

! ? Szerezze be a legjobb ajánlatot. Ezt legjobban úgy fogja

≡ **elérni,** ≡

ha beszerzi

LEUCHS CIMENTÁRÁT

az egész világ iparáról és kereskedelméről.
Prospektust ingyen és bérmentve küldünk.

C. Leuchs & Co., Nürnberg.

Tulajdonos: Kommerzienrat Wilhelm Leuchs und Gg. Leuchs.
Alapították 1794-ben.

(87/52)

BÁNYAZENEKAROK
felszerelése tekintetében legalaposabb tájékoztatást nyújt egy a hangszerek minőségére, mint mennyiségére vonatkozólag a „Zenekari felszerelések táblázata” című irodalmi munka, melyet a szerkesztője és kiadója: **Sternberg Armin és Testvére** cs. és kir. udvari hangszergyáros cég Budapest, VII., Rákóczi-ut 60. sz. érdeklődőknek ingyen és bérmentve megküldi. Ugyanott bányászati és autómobil jelzőkörtől és jelző hangszerekről a különleges képes árjegyzék is megjelent, melyet a cég szintén bérmentve küldi.

NAY ÉS RÓNA BUDAPEST

MŰSZAKI NAGYKERESKEDÉS
≡ **GÉPMŰHELY** ≡ **FAÁRU** ≡
ÉS SZÁLLÍTÓESZKÖZ GYÁR

≡ **KÖZPONT:** ≡
V., ALKOTMÁNY-UTCA 4

Taligák, szerszámok, szállítóeszközök bármily építkezés és iparüzem számára. Diaphragma szivattyúk. Pecskenedők.

(1017/52) Emelő szerszámok. Vasuti szerszámok. Carbid lámpák. Pényszórók. Felvonók.
Tessék képes árjegyzéket kérni!